

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. II. An intellectus Christi humanus, increatâ Dei intellectione potuerit
intelligere?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

neri redemptoris congruebat perpetua virginitas, cum qua actualis generatio non compatitur, ideo in Christo debuit esse intellectio creata, non verò actualis generatio.

ARTICVLVS II.

An intellectus Christi humanus, increata Dei intellectu potuerit intelligere?

10. **P**Artem affirmativam, præter Authores articulo præcedenti citatos, tenet Egidius à Præsentatione lib. 4. de beatitudine quæst. 1. art. 2. §. 5. ubi negat quidem intellectum Christi humanum, de facto per increatam Dei cognitionem intellexisse, asserit tamen id posse contingere de potentia absoluta, & non posse ostendi, sententiam Hugonis Victorini, asserentis intellectum Christi humanum de facto per intellectionem divinam & increatam intellexisse, implicare contradictionem. Oppositum docent alij Theologi, tam domestici, quam extranei, cum D. Thoma hic art. 1. ad 1. ubi ait quod divina operatio increata non potuit esse anima humana Christi, cum sit alterius nature. Idem docet quæst. 20. de verit. art. 1. in corp. & in resp. ad 9. in 3. dist. 14. quæst. 1. art. 1. ad 1. & pluribus aliis in locis. Unde fit

§. I.

Conclusio negativa statuitur.

Dico igitur: Intellectus Christi humanus non potuit, etiam de potentia absoluta, per increatam Dei intellectionem intelligere.

11. Hanc conclusionem probat Vazquez 1. 2. disp. 7. cap. 2. ex verbis sextæ Synodi actione 17. in confess. fidei, quibus Synodus allegato S. Leone, ait duas esse statuendas in Christo pro duplici natura operationes. Tum subdit: *Neque enim in quoquam unam dabimus naturalem operationem Dei & creatura, ut neque quod creatum est, in divinam educamus essentiam, neque quod eximum est divina natura, ad competentem creaturis locum dejiciamus.*

Hic tamen locus non probat impossibile esse intellectum creatum intelligere per actionem increatam, quod tamen probandum esset, sed tantum probat, impossibile esse operationem Dei esse creaturæ naturalem, quod ex terminis patet esse impossibile, quamvis absurdissimè à Monothelitis, quos ibi damnat Synodus, admitteretur.

12. Apertius videtur adduci posse Agatho Papa Epist. ad Augustos, quæ habetur actione 4. ejusdem Synodi, verbis illis quæ subjicit post adductum locum D. Augustini ex lib. 5. contra Julianum: *Non potest Angelica natura Divinam habere voluntatem aut humanam, neque humana natura voluntatem Dei vel Angelicam.* Ergo nec Dei cognitionem aut scientiam potest in se humana natura habere, cum eadem sit ratio de cognitione ac de volitione. Nec dici potest, ibi sermonem esse de lege ordinaria, non de potentia absoluta; nam ibi agitur de Christo, cujus Incarnatio miraculosa fuit, & divinæ omnipotentis opus perfectissimum, & maximè extraordinarium.

13. Potest insuper probari conclusio ratione fundamentali, quæ sic potest breviter proponi. Intelligere essentialiter est vivere gradu perfectissimo vitæ: Sed implicat intellectum creatum vivere per intellectionem divinam & creatam: Ergo

A & per illam intelligere. Major patet, Minor verò ostenditur primò. Implicat naturam divinam sub conceptu vitæ radicalis uniri naturæ creatæ, illam radicaliter viventem constituendo, ut communiter docent Theologi; & patet, quia alias essentia divina posset uniri per modum formæ physice, & in esse entitativo, & informare corpus, quod maximam imperfectionem importat: Ergo etiam implicat, quod sub conceptu vitæ actualis uniatu naturæ creatæ, illamque actu viventem constituat. Patet Consequentia, tum à paritate rationis, tum etiam quia actus vitalis alicujus naturæ, cum ab illa suam specificationem desumat, communicari nequit, non communicatâ naturâ.

B Quâ ratione usus est S. Thomas locis supra citatis, eamque desumpsit ex Ambrosio lib. 2. ad Gravianum cap. 10. asserente, ubi est diversa substantia, non posse unam operationem intelligi.

Confirmatur: Implicat voluntatem creatam liberè velle per volitionem liberam Dei sibi intrinsicè unitam: Ergo & intellectum humanum per increatam Dei intellectionem intelligere. Consequentia videtur manifesta, ex paritate rationis: Antecedens verò sic ostenditur. Volitio libera debet esse in potestate & dominio voluntatis: Sed volitio divina nequit potestati aut dominio creaturæ voluntatis subesse: Ergo implicat voluntatem creatam liberè velle per volitionem Dei liberam.

C

§. II.

Solvuntur objectiones.

PRæcipua Adversariorum argumenta sumuntur ex tribus exemplis, in communi Theologorum doctrina, vel saltem in Schola D. Thomæ, communiter receptis. Constat enim, Deum communicari naturæ humanæ per modum subsistentiæ, & secundum communem Thomistarum sententiam, supra expositam, etiam communicatur in ratione existentie. Similiter juxta communem Theologorum sententiam, communicatur essentia divina in ratione speciei impressæ intellectui beatorum, & secundum probabiliorum Thomistarum opinionem, etiam communicatur in ratione verbi & speciei expressæ. Ex quibus tribus exemplis, tria possunt erui argumenta contra nostram conclusionem.

Primum est: Quia subsistentia Verbi eminenter continet perfectionem subsistentiæ creatæ, uniri potuit humanitati Christi, illamque subsistentem reddere: Sed intellectio divina continet eminenter intellectionem creatam: Ergo potest uniri cum intellectu creato, illumque intelligentem constituere.

Secundum sic procedit: De facto essentia divina unitur intellectui animæ Christi, sub ratione & munere speciei intelligibilis: Ergo de facto unitur, vel saltem potest uniri, per modum intellectionis. Consequentia videtur legitima, tum quia in probabiliori & communiori Thomistarum sententia, ratio intellectionis, & ratio speciei, cum ad eandem lineam intellectivam pertineant, non distinguuntur in Deo virtualiter. Tum etiam, quia non videtur major repugnantia, quod essentia divina per modum actus secundi intellectui nostro uniatu, quam quod illi ad modum actus primi ad actualem intellectionem determinantis communicetur.

Tertium argumentum sic potest proponi. De facto unitur divina essentia mentibus beatorum, ut verbum: Ergo unitur, vel saltem potest uniri

intellectui animæ Christi; sub conceptu intellectio-
tionis. Consequentia manifesta videtur, tum
quia juxta plurium Philosophorum sententiam,
verbum ab intellectu non distinguitur. Tum
etiam, quia dato quod ab illa distinguitur, est ta-
men de ratione verbi, quod sit vitale per modum
termini, ut docet D. Thomas quæst. 4. de verit.
art. 2. ubi ait, de ratione verbi esse quod sit ex-
pressum & productum ab intellectu seu intelli-
gente, ex quo infert Verbum in divinis non es-
sentialiter, sed tantum notionaliter dici: Ergo si
non obstante istâ vitalitate, possit divina essen-
tia per modum verbi cum intellectu creato uniri,
poterit etiam, non obstante vitalitate actûs intelli-
gendi, uniri per modum intellectio-
tionis animæ Christi, illumque intelligentem con-
stituire.

19. Hæc sunt præcipua Adversariorum fundamen-
ta, quæ ex principis paragrapho præcedenti sta-
tutis facile possunt convelli. Ad primum enim re-
spondeo causalem majoris adæquatam non esse,
sed insuper esse addendum, quia in unione per
modum subsistentiæ, nulla importatur imperfec-
tio physica informationis, dependentiæ, vel
identitatis cum natura cui unitur, sed præcisè
ratio terminationis: in unione autem sub
conceptu & munere intellectio-
tionis cum intellectu
creato, involvitur imperfectio physica infor-
mationis, & realis egressionis, aut physica
identitatis, ut §. præcedenti declaravimus, & ideo
quamvis intellectio divina eminenter contineat
perfectiorem intellectio-
tionis creatæ, non potest
uniri cum intellectu creato, nec ipsum intelligen-
tem constituire. Unde Cajetanus hic ait. 1. *Quia
personalitas divina potest fieri personalitas huma-
na nature, sine eo quod sit actus ejus; intelligere
autem non potest fieri actus intelligendi anima hu-
mana, nisi fiat actus ejus: ideo non repugnat com-
municari personalitas, & repugnat communicari
intellectio.* Dicitur autem intellectio fieri actus
animæ, quia illam informat, & ab ea procedit:
unde idem est ac si diceretur, intellectio-
tionem di-
vinam animæ humanæ non posse communicari,
quia nec illam informare, nec ab ea procedere
potest.

20. Dices, Esti subsistentia creata dimanet à natura
quam terminat, potest subsistentia divina natu-
ram creatam terminare, abique eo quod ab illa
demanet: Ergo pariter, quamvis intellectio creata
ab intelligente per ipsam procedat & egrediatur,
poterit intellectio divina naturam creatam intel-
ligentem constituire, absque eo quod egrediatur
vel procedat ab illa.

21. Respondeo, concessio Antecedente, negando
consequentiam & paritatem: Ratio verò discrimi-
nis est, quia licet subsistentia creata resulter vel
demanet à natura quam terminat, hoc tamen non
habet ex formali conceptu & munere subsisten-
tiæ, sed ex ratione limitationis creaturæ, & ideo
potest subsistentia divina illius effectum supplere,
& naturam creatam reddere subsistentem, abs-
que egressione ab illa: quod verò actio intelligendi
ab intelligente egrediatur formali aut virtuali
egressu, convenit illi ex communi & formali ope-
rationis conceptu; unde nequit intellectio divina
naturam creatam intelligentem constituire, nisi
vel cum illa identificetur cum egressu virtuali, vel
ab illa realiter egrediatur, quorum utrumque ma-
ximam imperfectionem importat.

22. Ad secundum respondeo, concessio Antecedente,
negando Consequentiam, ad cujus primam

A probationem dicendum quod licet ratio speciei &
intellectio-
tionis in Deo non distinguantur virtuali-
ter adæquatè, differunt tamen distinctione emi-
nenti, & virtuali inadæquatà, penesque ordi-
nem ad diversa connotata materialia; quæ distin-
ctio sufficit, ut natura divina uniat sub ratione
speciei, absque eo quod sub ratione intellectu-
tionis communicetur; sicut eadem distinctio sufficit
ut gratia sanctificans participet divinam essen-
tiam, sub munere & conceptu naturæ, seu radicis
attributorum, non verò sub ratione intellectu-
tionis, aut speciei intelligibilis; & ut subsistentia
Verbi, sub ratione formæ hypostaticæ, non au-
tem sub ratione relationis, humanitati Christi
communicetur.

B Ad aliam probationem, nego Antecedens, unio
enim per modum actûs primi in ordine intelli-
gibili, est tantum unio comprincipativa & effecti-
va notitiæ, neque postulat ut quod speciei impres-
sæ locum tenet, efficiatur ab intellectu cui unitur,
eumve informet: nam juxta probabilissimam sen-
tentiam, gustatilia & tactilia, absque ulla infor-
matione potentiæ tangentis aut gustantis, per
meram applicationem & assistentiam uniuntur ei
ad modum speciei impressæ, quæ præsentibus ob-
jectis ipsis supervacanea foret. At unionem actûs
secundi quo formaliter reddamur intelligentes,
necesse omnino est formalem esse, & cum inhæ-
sione in potentia intelligente; à qua etiam necesse
est ut actus ille secundus procedat, & effi-
cienter dependeat: si enim hæc absessent, poten-
tia non posset dici intelligere per hujusmodi ac-
tum; quia intelligere, cum sit vita actualis, &
perfectio intrinseca sui ipsius à seipso, utramque
illam habitudinem dependentiæ effectivæ & inhæ-
sionis includit, quas in divinum actum cadere
impossibile est.

C Ad tertium, concessio Antecedente, nego Con-
sequentiam; ad cujus primam probationem, nego
Antecedens, ut enim docent nostri Thomistæ
in libris de anima, & variis in locis asserit S. Tho-
mas, verbum non est ipsa intellectio, sed termi-
nus intrinsecus per eam productus & expressus, in
quo tanquam in imagine & similitudine expressa,
& actualissimè representante, ipse intellectus
contempletur objectum.

D Ad secundam distinguo Majorem: De ratione
verbi propriè & adæquatè sumpti est quod sit vi-
tale per modum termini, concedo Majorem. De
ratione verbi sumpti inadæquatè & communiter,
nego Majorem, & sub eadem distinctione Mino-
ris, nego Consequentiam.

E Explicatur solutio: Cum in verbo duo impor-
tentur, nempe ratio representationis actualissi-
mæ objecti, & insuper ratio expressi realiterque
producti à dicente: potest verbum duobus mo-
dis usurpari, adæquatè scilicet & propriè, quate-
nus nimirum utramque rationem importat; &
inadæquatè ac impropriè, & prout dicit solum
actualissimam objecti representationem. Primo
modo sumptum est vitale per modum termini,
ideoque in divinis solum notionaliter dicitur, nec
prout sic essentia divina sub ratione verbi menti-
bus beatorum unitur, cum repugnet illam reali-
ter exprimi seu produci ab intellectu beatorum;
sumptum verò secundo modo, non dicit vitalita-
tem & expressionem, sed solum actualissimam
objecti representationem; unde sub hac ratione
dicitur in divinis essentialiter, quia essentia divina
est actualissima representatio sui, ut docet D.
Thomas quæst. 4. de verit. art. 2. his verbis; *Et*

verbum propriè accipiatur, in divinis non dicitur nisi personaliter, si autem accipiatur communiter, poterit etiam dici essentialiter. Similiter essentia divina in beatifica visione gerit vices verbi hoc secundo modo sumpti, cum actualissimè seipsam beatorum mentibus repræsentet. Intellectio autem, quomodocumque accipiatur, vitalitatem dicit, subindeque habitudinem dependentiæ effectivæ à principio intelligente, & egressum seu emanationem ab illo, quæ divino actui respectu intellectus creati prorsus repugnat: unde licet essentia divina uniatu mentibus beatorum ut verbum, nequit tamen intellectui animæ Christi sub ratione intellectiois uniri.

DISPUTATIO XVI.

De scientia beata anime Christi.

Ad quæst. 10. D. Thomæ.

Consideratâ scientiâ Christi in communi, ad species ejus descendimus, & primò de scientia beata, utpote nobiliori & perfectiori, differimus: non agimus autem de scientia beata Christi, in quantum est Deus, de hac enim parte Tractatu 3. fusè disputavimus, sed de scientia beata animæ Christi; & de hac solùm investigamus quæ propriè pertinent ad Christum, ut ab aliis beatis distinguitur; quæ enim omnibus beatis communia sunt, ut objectum visionis beatæ, lumen gloriæ, species intelligibilis &c. in Tractatu de visione beata fusè explicata sunt.

ARTICVLVS PRIMVS.

An Christus, dum esset viator & in terris degens, scientiam beatam habuerit, illamque à primo conceptionis instanti receperit?

§. I.

Vtraque difficultas duplici conclusione resolvitur.

1. Dico primò, Christum adhuc viatorem, & in terris degentem, vidisse divinam essentiam, subindeque habuisse scientiam beatam.

Hanc conclusionem probat Cano lib. 12. de locis cap. 14. variis Scripturæ testimoniis, quæ fusè & eleganter expendit, sed locus magis idoneus sumitur ex cap. 3. Joannis, ubi sic habetur: *Nemo ascendit in cælum, nisi qui descendit de cælo, Filius hominis qui est in cælo.* Quibus verbis Christus adhuc viator & in terris degens asserit se esse in cælo: Sed esse in cælo, vel in paradiso, idem est quod Deum videre, ubicunque videatur, ut S. Augustinus notavit Epist. 57. prolato exemplo latronis, qui cum in Lybmo futurus esset quoad animam, tamen quia ibi visurus erat Deum, dicitur futurus in paradiso: Ergo Christus adhuc viator & in terris degens, videbat divinam essentiam, & scientiâ beatâ potiebatur.

2. Notandum verò est cum Cajetano, super hunc locum Joannis, scopum Christi tunc fuisse persuadere Nicodemo credendum sibi esse, utpote testi oculato, & qui ita in terris debebat, ut simul in cælo esset, Deum videns, quod nulli antero-

ari veritatis testi, nulli unquam Prophætæ obtigerat. Unde ibidem dicebat, *Quod scimus loquimur, & quod vidimus testamur. Qui de cælo venit, super omnes est. & quod vidit & audiit hoc testatur.* Ubi Christi testimonium idcirco aliis testimoniis præfertur, quia non ex auditu tantum, ut alij, sed ex visu testimonium præbuit, unde Joan. 1. dicitur: *Deum nemo vidit unquam, unigenitus qui est in sinu Patris, ipse enarravit nobis.* Sed Christus in hac vita mortali degens, divinitatis suæ, & paternæ gloriæ, sæpè testimonium perhibuit: Ergo tunc divinam essentiam vidit, & scientiâ beatâ, seu visione beatificâ potitus est. Quod etiam testatur mysterium transfigurationis, quod fuit signum gloriæ Christi latentis in anima, quam tunc in corpus resillire permisit, ut communiter docent SS. Patres.

Potest etiam suaderi conclusio triplici ratione. Prima quam insinuat D. Thomas hic quæst. 9. art. 2. potest sic proponi. Decens est ut instrumentum excellens, & per modum capitis influens, præhabeat in se formaliter perfectiones quas aliis communicat: Sed Christus ut homo causat in nobis beatitudinem supernaturalem, consistentem in visione clara Dei, per modum capitis & instrumenti excellentiæ: Ergo oportuit ut in se scientiam beatam haberet.

Secunda, quæ desumitur ex eodem S. Doctore supra quæst. 7. art. 1. sic procedit. Quanto aliquod receptivum est proximiis causæ influenti, tantò magis, & cum majori perfectione, illius influxum participat: Sed influxus gratiæ est à Deo, cui maximè humanitas Christi per unionem hypostaticam conjungitur, cum ad idem esse personale cum ipso trahatur: Ergo perfectissimè gratiam participat: Sed gratia perfectissima est gratia consummata per gloriâ: Ergo anima Christi habuit gratiam gloriâ consummatam, id est cum beatifica visione conjunctam.

Tertia ratio sumitur ex Durando in 3. dist. 14. quæst. 1. num. 5. ubi sic discuitur: Decens fuit ut natura assumpta ad supremum esse, ad supremam operationem sibi possibilem elevaretur: Sed natura humana Christi, per unionem hypostaticam ad esse supremum, scilicet ad esse Verbi, assumpta est: Ergo decuit quod elevaretur ad supremum operari tali naturæ possibile: Sed beatitudo in clara Dei visione consistens, est operatio suprema humanitati possibilis: Ergo debuit humanitati Christi assumptæ ad supremum esse concedi.

Dico secundò: Christus scientiam beatam, seu visionem beatificam, à primo instanti conceptionis habuit. Ita D. Thomas infra quæst. 34. art. 4. ubi docet Christum in primo suæ conceptionis instanti fuisse beatum & comprehensorem, idque probat in argumento sed contra ex illo Psalm. 64. *Beatus quem elegisti & assumpsisti, quod secundum glossam refertur ad humanam Christi naturam, quæ assumpta est à Verbo Dei in unitatem personæ: Sed in primo instanti conceptionis fuit assumpta humana natura à Verbo Dei in unitatem naturæ: Ergo in primo instanti suæ conceptionis Christus, secundum quod homo, fuit beatus, quod est esse comprehensorem.*

Eandem veritatem suadere nititur Cano supra citatus, hoc discursu: Christus à primo instanti conceptionis plenus fuit gratiæ & veritatis, ut patet ex illo Joan. 1. *Verbum caro factum est, & habitavit in nobis. Vidimus gloriam ejus quasi unigeniti à Patre, plenum gratiæ & veritatis.* Ubi